

Examenverslag van economie vwo, eerste tijdvak (2026)

Beste leerling,

In dit examenverslag voor leerlingen proberen we een zo goed mogelijk antwoord te geven op de volgende vraag:

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus behandelde kennis & vaardigheden?

Om een zo duidelijk mogelijk verslag te maken, hebben we de vragen onderverdeeld in vier categorieën.

- I. Algemene (niet-vakgerelateerde) kennis & vaardigheden
- II. Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag
- III. Een-stapje-extra-vraag
- IV. Niet voorgekomen in de cursus

De eerste categorie doet een beroep op algemene basisvaardigheden, welke we bekend veronderstellen. Categorie II en III zijn vragen die op te lossen zijn met de kennis en vaardigheden die je op de cursus geleerd hebt. De laatste categorie vragen is op de cursus niet aan bod gekomen. In *bijlage 1*, achteraan dit document, vind je een nadere toelichting van deze categorieën.

Het is belangrijk om te beseffen dat deze categorieën niets zeggen over de moeilijkheidsgraad van een vraag. Een vraag die rechtstreeks op te lossen valt met kennis en vaardigheden uit de cursus (categorie II) kan best een pittigere opgave zijn dan een vraag die niet is voorgekomen tijdens de cursus (categorie IV).

Mocht je vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit examenverslag, dan horen we dit uiteraard heel graag! Je mag ons hier altijd over mailen op info@sslleiden.nl.

Met vriendelijke groet,

Hans Huibregtse

opgave	vraag	aantal punten	categorie vraag	toelichting categorie keuze:
1	1	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het groene boekje bij het blok 'Betalingsbereidheid & overheidsingrijpen' is het begrip 'externe effecten' besproken. Met deze kennis kon je uitleggen dat de maatschappij meebetaalt aan de kosten van de vervuiling en dit niet in de prijs is verwerkt.
	2	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Met behulp van de tabel met formules uit het blok 'Omzet, kosten en winst' en het 'Stappenplan rekenen' in het groene boekje kon je deze rekenvraag stapsgewijs oplossen. Het einddoel was het berekenen van de TCK. De extra denkstap die je hier kon zetten is dat hiervoor de formule voor de winst kon gebruiken uit de tabel. De bijbehorende formules voor de prijs, de totale omzet en de totale variable kosten kon je ook uit de tabel bij subblok 1 'Overzicht formules' halen.
	3	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Deze vraag kon je oplossen met het 'Stappenplan rekenen' en de formules uit het blok 'Omzet, kosten en winst'. Het afleiden van de MO uit de GO is in een voorbeeldje besproken bij subblok 1 'Overzicht formules'. Daarna kon je met subblok 2 'Doelformules' bepalen dat bij maximale winst geldt $MO = MK$. De formule van de procentuele verandering kon je vinden in het 'Rekenschema' in het groene boekje.
	4	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Met het blok 'Surplus' kon je bepalen dat het totale surplus gelijk is aan het producenten- en consumentensurplus samen. Met subblok 2 'Bij monopolist' kon je bepalen tussen welke lijnen het surplus gearceerd moet worden. Door eerst de oude en daarna de nieuwe situatie te bepalen, kon je precies bepalen welke vlakken de verandering weergaven.
	5	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Verstoorde samenwerking: speltheorie' is geoefend met het aflezen van een beslisboom door bij de achterste speler te beginnen. Hiermee kon je het eerste punt halen.
	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? In de tekst stond dat er voor biobrandstof werd gekozen vanwege de sociale norm. De algemene kennis die je hiervoor kon gebruiken is dat bij afwijking van de norm, mensen minder snel geneigd zijn een product te kopen (mensen houden van een goed gevoel bij een aankoop) en dus de afzet daalt. Dit leverde het tweede punt op.	
2	6	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij het blok 'Inkomen' is het begrip tijdsvoorkeur besproken en het effect op de keuze tussen sparen en lenen. Met deze kennis kon je beredeneren dat een hoge tijdsvoorkeur leidt tot meer consumptie en daarmee vraag naar geld, waardoor de rente stijgt.
	7	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Overheids- en monetair beleid' is bij subblok 3 'Structuur' besproken dat de productiecapaciteit afhankelijk is van onder andere de omvang van de totale factorproductiviteit. Hiermee kon je uitleggen dat investeringen in (publiek) kapitaal de potentiële productie verhogen.

		1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Het begrip 'publiek kapitaal' is niet voorgekomen op de cursus, omdat dit grotebak stof is.
	8	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de begrippenlijst bij het blok 'Inkomen' staat het verschil tussen een stroom- en een voorraadgrootte uitgelegd. Hiermee kon je de vraag beantwoorden.
	9	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Met de algemene formule voor elasticiteiten uit het blok 'Elasticiteiten' kon je deze vraag beantwoorden. De extra denkstap die je hier kon zetten was dat de punten die je met elkaar kon vergelijken, het oude en nieuwe snijpunt waren. Het aflezen van een vraag- en aanbodgrafiek is besproken in 'Betalingsbereidheid en overheidsingrijpen' bij het subblok 'Qa & Qv'.
	10	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Bij deze vraag was het nodig om te bedenken dat het aanhouden van contant geld praktische nadelen en risico's met zich meebrengt.
3	11	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Inkomen' zijn de begrippen nivelleren en denivelleren behandeld. Daarnaast is besproken dat voor een volledig antwoord je het woord 'relatief' genoemd moest hebben (of een verschil aangeven tussen lage en hoge inkomens), daarmee kon je het begrip juist uitleggen.
	12	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij de uitleg over 'Economische modellen' is bij het subblok 'IS-MB-GA model' genoteerd waarom de IS-curve een dalend verloop heeft. Daarnaast is het verband tussen rente en sparen/lenen besproken bij het blok 'Overheids en monetair beleid', daarmee kon je deze vraag beantwoorden.
	13	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg van 'Economische modellen' is bij het subblok 'IS-MB-GA model' stap voor stap besproken hoe en wanneer de verschillende curves verschuiven. Met behulp van de examentips waarin behandeld is door welke snijpunten de nieuwe lijnen verplaatst, kon je de grafieken juist tekenen en de nieuwe snijpunten aflezen.
	14	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij subblok 1 'Bestedingsimpuls' in het blok 'Economische modellen' is in een examentip besproken dat een groter belastinglek zorgt voor een kleiner multipliereffect. Daarnaast is ook het 'multipliereffect' besproken, waardoor je ook het effect op de multiplier volledig kon uitleggen.
	15	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'Obligaties' zijn besproken in de uitleg 'Inkomen' bij het subblok 'Werken', de definitie staat daarnaast ook in het groene boekje bij 'Inkomen'. Met deze kennis kon je bepalen dat door extra obligaties de overheid meer geld heeft om te besteden. Met de kennis van de 'Economische kringloop' kon je bepalen dat dit direct leidt tot extra inkomsten en dus meer overheidsbestedingen en dus leidt tot een hoger BBP.
4	16	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het groene boekje staan de kenmerken van de verschillende markt vormen. Met deze kennis kon je de kenmerken koppelen aan de markt vorm van 'volkomen concurrentie'.
	17	2	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Het feit dat een positieve marginale winst betekent dat producenten er belang bij hebben om hun productie te vergroten is niet voorgekomen op de cursus, omdat dit grotebak is.

	18	1	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Dat de marginale kosten constant zijn was gegeven in de tekst. De extra denkstap die je hier kon zetten was dat als je dit weergeeft in een grafiek, deze lijn dus ook horizontaal zal verlopen.
	19	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het bepalen van het marktevenwicht in een grafiek is besproken in de uitleg 'Betalingbereidheid en overheidsingrijpen'. De formule om de jaarlijkse verandering te bepalen was gegeven in de tekst. Voor het laatste punt kon je gebruik maken van het 'Rekenschema' in het groene boekje, hiermee kon je bepalen dat je een kruistabel kon maken om de nieuwe hoeveelheid hectaren uit te kunnen rekenen.
	20	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Betalingbereidheid & overheidsingrijpen' is in subblok 3 'Overheidsingrijpen' besproken dat de heffing het verschil is tussen de twee aanbodlijnen. Met deze kennis kon je bepalen dat je de hoogte van de nieuwe en oude aanbodlijn kon bepalen. De oude aanbodlijn was al gegeven, de nieuwe aanbodlijn kon je bepalen door het nieuwe evenwicht te berekenen. Dit is besproken in subblok 2 'Qa & Qv' van het blok 'Overheidsingrijpen'.
5	21	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je het 'Stappenplan redeneren' gebruiken. Het beginpunt is hoogconjunctuur en het eindpunt is werkgelegenheid, de tussenstap is prijsinelastische vraag. De begrippen hoogconjunctuur en werkgelegenheid zijn besproken in de uitleg 'Economische kringloop', de definitie van 'prijsinelastisch' is besproken in het blok 'Prijselasticiteit'. Met deze kennis kon je stap voor stap uitleggen waarom de werkgelegenheid nauwelijks stijgt.
	22	2	IV	Niet voorgekomen op de cursus: De arbeidsinkomensquote (AIQ) behoort tot de grotebakstof en is daarom niet behandeld op de cursus.
	23	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Met de examentip 'IN = UIT', besproken in het blok 'Economische kringloop' bij het subblok 2 'Evenwichten', kon je de ontbrekende pijlen berekenen. Met deze resultaten en subblok 1 'De economische kringloop' kon je bepalen welke kant de pijlen op zouden lopen.
	24	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Voor deze vraag kon je gebruik maken van het 'Stappenplan redeneren'. Het beginpunt is een positief saldo op de betalingsbalans. Met subblok 1 'Wisselkoers: vraag & aanbod' van het blok 'Wereldhandel' kon je bepalen wat het effect is op de wisselkoers. Daarna kon je met subblok 2 'Wisselkoers: gevolgen' bepalen wat het effect is van een stijgende wisselkoers op de internationale concurrentiepositie.
6	25	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Met het 'Stappenplan redeneren' kon je bepalen dat het beginpunt hoogconjunctuur was en de koopwoningprijzen het eindpunt. In de uitleg 'Economische kringloop' is besproken dat een hoogconjunctuur betekent dat er een hoger BBP en inkomen is. De extra denkstap die je hier kon zetten is dat een hoger inkomen betekent dat huishoudens een hogere hypotheek kunnen krijgen, wat leidt tot meer vraag en een hogere prijs.
	26	2	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Het begrip 'wanbetaling' is niet voorgekomen op de cursus, omdat dit grotebak stof is.

27	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Prijospel' is geoefend met de formule $RIC = NIC / PIC \times 100$. Door eerst de nominale stijging te berekenen en de reële stijging uit de tabel te halen, kon je de formule omschrijven om het prijsindexcijfer en daarmee de inflatie te vinden.
28	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de tabel bij het blok 'Verstoorde samenwerking' staat 'verplichte solidariteit' genoemd als de oplossing voor averechtse selectie. De definitie van 'verplichte solidariteit' staat ook beschreven in het groene boekje. Hiermee kon je juist antwoord geven op de vraag.
29	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Deze vraag was te beantwoorden met de tabel uit het blok 'Verstoorde samenwerking'. Hier is de definitie van moral hazard opgeschreven, inclusief de oorzaken die daarbij horen. Daarmee kon je bepalen dat er geen moral hazard optreedt bij en woningverzekering, omdat de oorzaken van moral hazard in deze situatie niet aan de orde zijn.
59			

verdeling per categorie:

categorie	aantal punten	percentage
I	2	3%
II	43	73%
III	7	12%
IV	7	12%
	59	100%

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus opgedane kennis & vaardigheden?

Dit gold voor: 88% van de vragen (namelijk categorie I, II en III).

Categorie I: Algemene (niet-vakgerelateerde) kennis & vaardigheden

Dit betreft de volgende vragen: vragen waarbij een beroep wordt gedaan op algemene kennis & vaardigheden. Dit zijn kennis & vaardigheden die niet zijn opgenomen in de eindtermen in de syllabus.

Categorie II: Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen die letterlijk voorkomen in de uitleg (in de uitleg of in een klassikaal voorbeeld);
- Vragen die letterlijk met een stappenplan op te lossen zijn;
- Vragen die vergelijkbaar zijn met opgaven uit de opgavebundel die vrijwel altijd worden opgegeven door de hoofddocent;
- Theorievragen die niet worden behandeld op de cursus, maar die we je van tevoren via de vakkenpagina geadviseerd hebben te leren (uit bijv. Samengevat);
- Vragen die vergelijkbaar zijn met vragen uit de voorbereidende opgaven.

Categorie III: Een-stapje-extra-vraag

Dit betreffen vragen waarbij je, de naam zegt het al, een stapje extra moet zetten. Oftewel: je moest je kennis en vaardigheden behandeld tijdens de cursus combineren met een stukje 'inzicht'. Bijvoorbeeld:

- Je moet net even buiten het stappenplan om denken;
- Je moet informatie uit de tekst halen om een bepaalde variabele voor een formule of berekening uit te rekenen.

Categorie IV: Niet voorgekomen op de cursus

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen over grotebakstof (examenstof die niet behandeld is tijdens de cursus). De stof is niet voorgekomen in de standaard opgegeven opgaven, de voorbereidende opgaven of opgegeven stof op de vakkenpagina.
- Vragen waarvan je redelijkerwijs niet kon vaststellen dat het om een op de cursus behandeld concept in een andere context gaat.